

האופציות לפני אש"ף

להאמין לסענת מקורות סוריים רישיים פגעו תומכי ערפאת כשיידות אספקה שוערו ללוחמים בסוקאל-ערד.

על רקע זה אפשר להבין את התנגדותם של הסורים והדרוזים לכניסתם של תומכי ערפאת לשוף ופעילותם נגד זה"ל.

עם זאת, אין להוציא מכלל אפשרות שאנשי ערפאת יצליחו, בכל זאת, להסתגל לאיזור האווליי ולבצע פיגועים נגד זה"ל.

זה"ל נוקט מיגוון של פעולות כדי למנוע אפשרות זו, כשהבולטת שביניהן היא הפעלת הסיועים המשוריינים מצפון לאווליי.

סיועים אלה יוכלו למנוע התבססות של כוח סודי באיזור, אך לא פעילות של גרילה. יש להניח שאש"ף יקים באיזור בסיסים קטנים — "בטבע" — כפי שנהג באיזורים שונים בדרום לבנון לפני המלחמה.

בסיסים כאלה ממוקמים בדרך-כלל הרחק מצירי התנועה, במקומות שהגישה אליהם בכלי-רכב קשה ביותר או אף בלתי-אפשרית ולכן הפעלת סיועים משוריינים חסרת תועלת נגדם.

זה"ל יוכל לבצע פשיטות ח"ד על בסיסים אלה, בהן ייהרגו חלק מן המצויים בהם והשאר יברחו וליום המחתה הם יקימו בסיס חדש במרחק-מה משם, וכך הלאה וכך הלאה — הדינמיקה הזאת מוכרת היטב מניסיון השנים של גבול הצפון.

ברבות הזמן עשויים הסיועים המשוריינים עצמם להפוך מטרה לפיגועים על-ידי מארבים או הפעלת מטעני-צד, מכוניות תופת.

עלולות על הרכב ולנסוע. אש"ף יוכל לפעול נגד זה"ל בקו האווליי גם ללא התבססות בשטח. חלק מן הפעולות שבוצעו בדרום בעבר בוצעו על-ידי חוליות שבאו מאיזור ביירות וחזרו לשם אחרי ביצוע הפעולה.

אם אכן הדרוזים לא ירשו לאש"ף להתבסס בשיטחם, אולם יתירו להם לנוע בו, מה ימנע מחולליה שתבוא מאיזור ביירות (או הבקאע) להציב קטיטיות עם מנגנון-זמן, כשהן מכוונות לעבר יעדים ישראלים שמדרום לאווליי, ואחר עלולות על ריכבם ולשוב לביירות (או לבקאע).

לפי הצהרותיו של ערפאת הרי ניהול לוחמה נגד זה"ל בקו האווליי עומד בראש מעייניו וגם אם הכוחות הנאמנים לו לא יצליחו לבצעו, יש להניח שהסורים יאפשרו זאת לכוחות הנאמנים להם. היותו של השטח ריק מצבא סורי יאפשר להם להימנע מהסתבכות עם זה"ל.

מן הבחינה הישראלית יש מקום רב לראגה עקב ההתפתחויות האחרונות. זאת לא רק עקב האפשרות לשיבתו של אש"ף לביירות, אלא גם עקב האפשרות שנפתחה בפני אש"ף לגדול לחמת הטרור/התשה נגד זה"ל לאורך קו האווליי, אם כי ניתן להניח כי הדרוזים לא היו רוצים לראות בהתבססותו של אש"ף בשוף ובכל מיקרה היו מגסים לדחוק אותו להתבססות בביירות ולאורך החוף באיזורי רמדו וחלדה.

אולם כל עוד לא הוכרע הצבא הלבנוני, המחזיק באיזורים אלה והמהווה איום על השוף, יודקו הדרוזים לכווחת אש"ף המצויים בשוף, כדי לעמוד מול איום זה, ותלותם בסורים תאלץ אותם לאפשר לאש"ף לפעול מתחומם.

מבחינתם של הסורים יהיה להם נוח להפעיל את אש"ף נגד זה"ל מאיזורים אלה, אם כי יש לשער שלא יניחו לערפאת לתומכיו להתבסס בהם. הדבר נובע מאי-רצונם של הסורים לאפשר לאש"ף בסיס עצמאי, מה שיקטין את יכולתם להשפיע על הנעשה בו, וכן מחשש כי תומכי ערפאת עשויים, כבוא היום, לסייע לג'ונבלאט ולגורמים לבנוניים אחרים נגדם.

אך קיימת אפשרות של הסתגנות תומכי ערפאת לאיזורים אלה וייתכן שעל רקע זה באה הדישה הסורית האולטימטיבית לתומכי ערפאת לעזוב את הבקאע ולעבור לצפון לבנון.

השטח, ממנו יוכל לפעול אש"ף נגד קו האווליי, הוא איזור אל-חרוב שבין נהרות האווליי לרמדו. בניתיים שולטות הפלאנגות על חלקו המערבי של האיזור, אולם אם הדרוזים יפנו לשם את מאמציהם וידחקו את הפלאנגות, יגברו בטוח הארץ האופציות הפתוחות בפני אש"ף.

ובך הלאה, ובך הלאה. לפחות בטווח הקצר מעוניינים הסורים למנוע פעילות של אש"ף בקו האווליי. פעילות לאורך האווליי עשויה לתת לישראל עילה לפגוע בכוחות הנאמנים לסוריה, הערוכים באיזור עליי וכביש ביירות-דמשק. כוחות אלה, הבנויים ללוחמה סדירה, פגיעים במיוחד לתקיפות-אווירי והשמדתם תשלול מן הסורים קלף חשוב במישחקי הכוח שלהם. הן כלפי מישטרו של ג'מיייל, הן כלפי המיליציות הלבנוניות, והן כלפי נאמני ערפאת, אשר לערפאת, הוא אינו מעוניין בהצלחתם של שליחי סוריה לחדוד לביירות. שכן כניסתו של אברמוס לביירות כעוד ערפאת מנוע בידי הסורים מלהגיע לשם תהווה פגיעה קשה ביוקרתו (אם

האורינטציה התרבותית והפוליטית למערב, והסתיונותו מן הערכיות, היו למורת-רוחה של סוריה ובעיקר של מישטר הבעת'.

מן הצד השני, הקמת מדינה מוסלמית-רדיקאלית, העשויה לסכך את סוריה בעימות עם ישראל, להתחרות בה בקיצוניות, ליצור בעיות-פנים בסוריה ולהפחית מהלגיטימציה להתערבות הסורית בלבנון, איננה רצויה לסורים.

על-ידי מניעת דומיננטיות של אחד משני הצדדים, השיגו הסורים דומיננטיות עצמם בלבנון. הפלישה הישראלית ניסתה לשבור את עמדת הדומיננטיות של סוריה ולהחזיר אותה בחזרה למארונים.

הלחימה שהתנהלה לאחרונה נועדה מבחינתם של הסורים להחזיר לעצמם את עמדת הכוח שהיתה להם ולהביא להגמוניה סורית בלבנון, ככל הנראה, הסורים מקווים לסארכיטיציה של ג'מיייל — להפיכתו לכובד סורית בקודמו לתפקיד, סארכיס, או לחילופין, להפלתו ולהחלתו כמישהו אחר שיקבל תכתיבים סוריים.

האם לשם כך לוחמים הדרוזים, אנשי ג'ונבלאט, השיעים מאל-אמל והסונים אנשי המוראביטוון הגמוניה סורית בלבנון איננה בריוק פיסגת שאיפותיהם. לכן, אף כי קיימת שותפות במטרות המיידיות של הסורים מצד אחד והדרוזים ובעלי-ביתם הלבנוניים מצד שני, קיימת תמירה בסיסית ביניהם הסופיים.

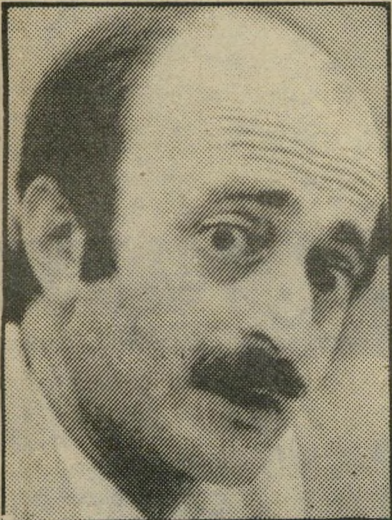
כל עוד שומרים הפלאנגות וצבא לבנון על כוחם וממשיכים בהתנגדות בתמיכה אמריקאית, יהיו הללו את המלט המלכך את הברית בין הסירות הלבנוניים השואפים לשינוי הסטאטוס-קו, ובין הסורים. כל עוד שומר מישטרו של גמיייל על כוחו ומהווה איום על הדרוזים ובעלי-ביתם, תלויים הללו בסורים וכוסר התימרון שלהם נגדם מצומצם למדי.

סכור להניח, לכן, שהסורים אינם מעוניינים כתבוסה מוחצת של צבא-לבנון והפלאנגות, אשר תסלק גורמים אלו מן השטח, שכן אז תקטן יכולת השפעתם בלבנון, גם אם יישבר כוחו של המישטר, הרי כעת שונה המצב משהיה בעת השבר שחל בין התנועה הלאומית והפולטינים ובין הסורים ב-1976. כיום לא יוכלו הלבנוניים, כפי שעשו אז, להסתמך על אש"ף, שנהגה אז מבסיס עצמאי בדרום, והיה פרוס גם באיזורי-החוף בביירות.

הפלישה הישראלית, שסילקה את אש"ף מאיזורים אלה, נועדה לחזק את השליטה המארונית בלבנון, אולם, ברעבר, מסתבר שהדבר חיזק רווקא את מעמדם וכוסר השפעתם של הסורים בלבנון. כניסתם של כוחות כמו א-צאעיקה ומורדי הפת"ח, בראשות אברמוס, לשוף, הפחיתה עוד יותר את יכולתם של הדרוזים והגורמים שאינם כובת סוריות, להתנגד לסוריה. התקרבותו של ג'ונבלאט למורדי הפת"ח נבעה מן

יהיה כנראה רווקא סוליימאן פרנג'יה, אשר עקב היות מעוון בעיירה זעירת באיזור השליטה הסורית בצפון לבנון, כושר התימרון שלו כלפיהם מוגבל ביותר (אומנם מעוון של רשיד כראמה היא טריפולי, שגם היא נמצאת באיזור השליטה הסורי, אולם אחיזתם של הסורים בעיר רופפת יותר).

קשה לצפות את אשר יתרחש כמהלך המשאומתן, אולם יש לזכור כי אין בהכרח

מנהיג דרוזים ג'ונבלאט שותפות למטרות מיידיות

חפיפה מושלמת בין יעדיהם של הגופים בחזית ההצלה ובין יעדיה של סוריה. יש הסכמה לדרוש את ביטול ההסכם עם ישראל אך לא תהיה זהות כמחנה זה בדרישות לגבי המישטר בלבנון ותלוות הכוח בין הערות.

אין להוציא מכלל אפשרות שהמשא והמתן ילווה באש ובפעילות צבאית, על-מנת ללחוץ על מישטרו של ג'מיייל, ובעיקר על האמריקאים החוששים מהתדרדרות מעורבותם. כדי שילחצו על גמיייל לוותרים.

מבחינתו של גמיייל עומדות בפניו כמה אופציות. אם יגלה גמישות, ייתכן שיצליח לתקוע טריו בין הסורים ובעלי-ביתם כדי להציל את מישטרו, מצד שני ייתכן שיעזוב עליו לחץ מצד האווליינים.

מייסד "התנועה הלאומית" במאל ג'ונבלאט כליה-הנשק נשאר במחסנים

האמריקאים מעורבים ישירות בקרבות לתמיכה במישטרו של ג'מיייל. ברית-המועצות היתה מעוניינת שארצות-הברית תסתכך בלבנון, ושמעמדה במרחב יתערער עקב כך, אולם שני הצדדים שואפים להמנע מהתדרדרות המצב לעימות ביניהם ושאיפה זו תטיל ריסונים על הצדדים.

כאשר הסכימו הסורים להפסיק את האש ולפנות לתהליך מדיני היה בידם פחות מכפי שקיוו להשיג. אין ספק שמתן מעמד של משקיף לסורים בוועדה-הפיסוס הוא בעל חשיבות רבה מבחינתם. בשל הלגיטימציה וההכרה שניתנה בכך למעמדם בלבנון, אולם מתן מעמד רומה לסעודיה מקוץ בהישג זה.

קבלת הוטו שהטילו על השתתפותם של אישים מסויימים, חיזקה אף היא את מעמדה של סוריה. אולם הרכבה של ועדה-הפיסוס עדיין לא מבטיח שהסורים יצליחו להשיג את כל מטרותיהם.

מכיון חמשת האישים המתנגדים למישטר בוועדה ידוע רמון ארה כמתנגד למדיניותה של סוריה בלבנון (ב-1976 היה המועמד לנשיאות של הכוחות המתנגדים לסטאטוס-קו מול אליאס סארכיס שנתמך על-ידי הסורים). אשר לג'ונבלאט, כרי וכראמה, אף הם אינם סוכנים סוריים.

היחיד שעליו יוכלו הסורים להסמך

להשיג עבורם עמדות-כוח אמיתיות שהרי אז לא יהיו יותר תלויים בסוריה וזו תאבד את עמדת-הכוח שלה בלבנון.

לפיכך, אין זה מן הנמנע, כי הסורים יגיעו להסכם כלשהו עם ג'מיייל, או עם גורמים מארוניים אחרים, מאחרי גבם של הדרוזים ובעלי-ביתם. הסורים ובעלי-ביתם המקומיים מופיעים כעת, כלפי חוץ, כחזית מלוכדת, אך אין הדבר מפריע לכל אחד מן הצדדים לתכנן כיצד ובאילו נסיבות לתקוע סכין זה בגבו של זה.

ולסיכום — למעשה מתנהל העימות בלבנון בשלושה רבדים עיקריים:

ברובד מקומי — הלחימה בין המישטר למתנגדיו.

הרובד האיזורי — המאבק בין סוריה, התומכת במתנגדי המישטר, ובין ישראל, התומכת במישטר. קיימת אי-סמטריה בין פעילותן של סוריה וישראל. בעוד הסורים תומכים באופן פעיל במתנגדי המישטר, עיקר התמיכה הישראלית במישטר נובעת מן האיום הישראלי להתערב במידה והסורים ייכנסו לשטחים שפוגו על-ידי זה"ל, דבר המנטרל את העוצמה הצבאית הסורית ומונע ממנה להשתתף במערכה.

הרובד הגלובאלי — העימות בין ארצות-הברית לברית-המועצות. גם כאן יש אי-סמטריה במידת המעורבות. בעוד שברית-המועצות תומכת בסורים מרחוק, על-ידי ייעוץ וכדומה, הרי

הנשיא אלי-ג'מיייל נכונות להגמיש עמדות

הצורך שהיה לו בתמיכתם בחימה נגד הפלאנגות וצבא-לבנון ולא מנטייה אידאולוגית. אם הברית בינו ובין הסורים הגיעה לנקודת שבר, הרי יודקק את תמיכתם של ערפאת ואיג'וניה פולטיטיים אשר אינם סוכני סוריה. ייתכן שהלחמה מורידה כוח בריוק מיחל ערפאת, שחזר לאחרונה ללבנון, ואשר נסיונותיו להתפייס עם הסורים עלו עד כה בתוהו.

יש להניח שבמידה ושיגו הסורים את מטרותיהם בלבנון, הם יורקו כמה עצמות לבעלי-ביתם הלבנוניים. אך הם לא יפעלו